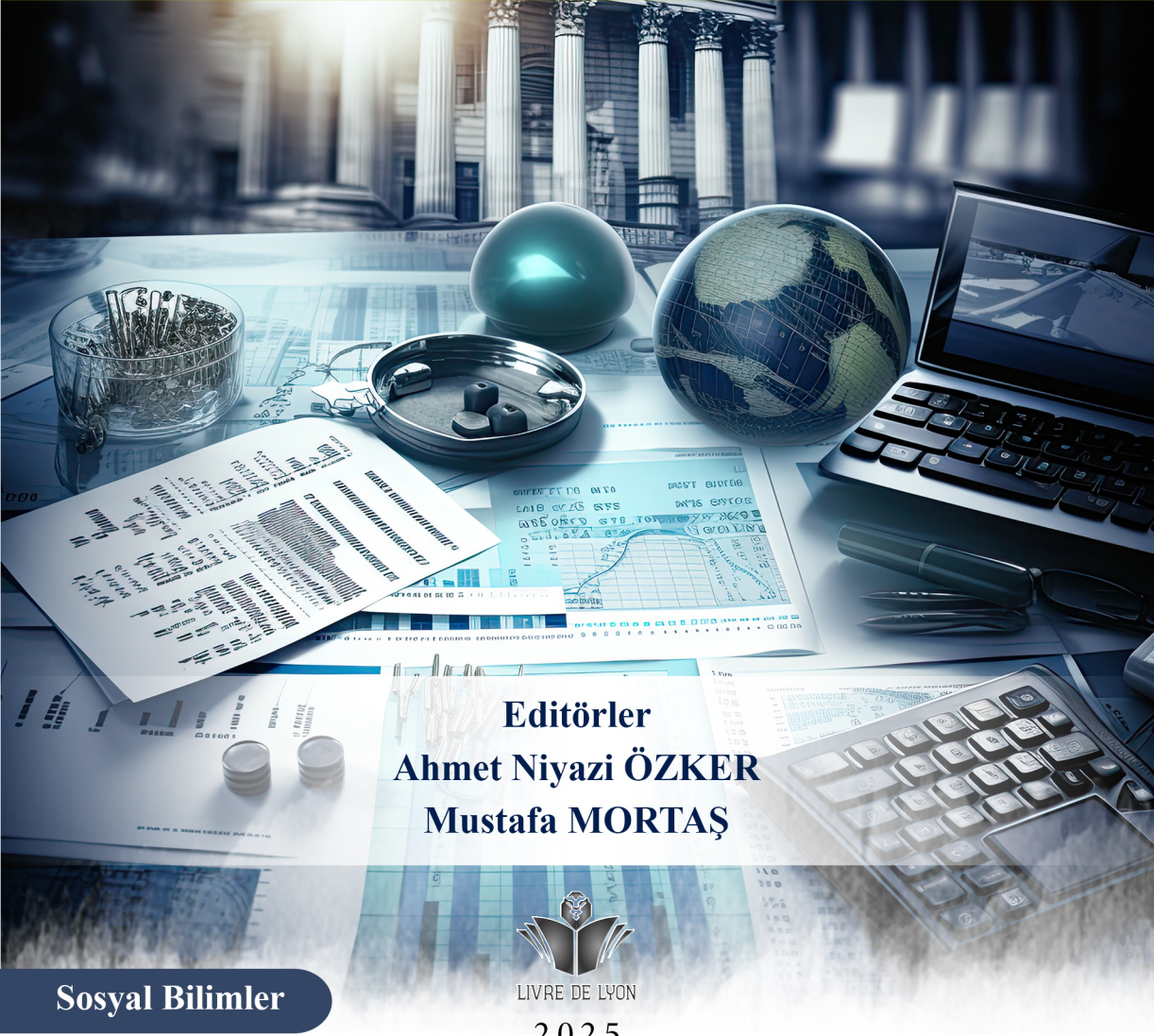

İktisadi ve İdari Bilimlerde Araştırma, Yöntem ve Analiz 2025 – IV

Editörler

Ahmet Niyazi ÖZKER

Mustafa MORTAŞ

LIVRE DE LYON

2025

Sosyal Bilimler

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLERDE ARAŞTIRMA, YÖNTEM VE ANALİZ 2025 – IV

Editörler

Ahmet Niyazi ÖZKER
Mustafa MORTAŞ

LIVRE DE LYON

Lyon 2025

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLERDE ARAŞTIRMA, YÖNTEM VE ANALİZ 2025 – IV

Editörler

Ahmet Niyazi ÖZKER

Mustafa MORTAŞ

LIVRE DE LYON

Lyon 2025

İktisadi ve İdari Bilimlerde Araştırma, Yöntem ve Analiz 2025 – IV

Editors • Prof. Dr. Ahmet Niyazi Özker • Orcid: 0000-0001-5313-246X
• Assoc. Prof. Dr.. Mustafa Mortaş • Orcid: 0000-0002-9759-3038

Cover Design • Motion Graphics

Book Layout • Motion Graphics

First Published • December 2025, Lyon

e-ISBN: 978-2-38236-111-5

DOI: 10.5281/zenodo.18155654

copyright © 2025 by Livre de Lyon

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior written permission from the Publisher. The author or authors of the relevant section are responsible for any copyright infringement that may occur due to the images and graphics used in the book. The editor or publisher does not assume responsibility in this regard.

Publisher • Livre de Lyon

Address • 37 rue marietton, 69009, Lyon France

website • <http://www.livredelyon.com>

e-mail • livredelyon@gmail.com

ÖNSÖZ

İktisadi ve İdari Bilimlerde Araştırma, Metodoloji ve Analiz başlıklı bu kitap, metodolojik derinlik, disiplinlerarası bakış açısı ve ampirik çeşitlilikle ekonomi ve yönetim bilimleri literatürünü zenginleştiren özgün akademik çalışmaların kapsamlı bir derlemesidir. Kitap, çeşitli araştırma konularını bir araya getirmekle kalmayıp, ekonomik ve idari olguları analiz etmek için kullanılan kavramsal çerçeveleri ortaya koyan yöntem ve yaklaşımların zaman içinde nasıl çeşitlendiğini ve dönüştüğünü sistematik olarak ortaya koymaktadır.

Eserde yer alan çalışmalar, çarpık değerler, yapısal kırılmalar ve heterojen veri kümeleri gibi ekonomik analizde sıklıkla karşılaşılan sorun alanlarına yönelik özgün katkılar sunmaktadır. Bu açıdan kitap, sadece sonuç odaklı bir derleme olmakla kalmayıp, aynı zamanda araştırma sürecinin kendisini -yani metodolojik seçimleri, analitik sınırları ve yorumlayıcı çerçeveleri- ortaya koyan akademik bir zemin oluşturmaktadır. Farklı yazarların katkılarıyla şekillenen bu yapı, ekonomi ve idari bilimler alanındaki tek bir bakış açısının ötesine geçerek, çoğulcu, karşılaştırmalı ve eleştirel bir bakış açısını vurgulamaktadır.

Kitap, ekonomik liderlik yaklaşımları ve finansal yapı analizleri, işletme finansmanı dinamikleri, piyasa türlerinin işleyişi, çevre politikası katılımı ve bilgi ve iletişim teknolojilerinin ekonomik etkileri de dahil olmak üzere geniş bir konu yelpazesini ele almaktadır. Özellikle, İstanbul Menkul Kıymetler Borsası örneği üzerinden işletme sermayesi seviyelerini belirleyen iç faktörlerin analizi, mikro düzeyde finansal karar alma süreçlerine ilişkin güçlü ampirik bulgular sunarken; yapay zekâ uygulamalarının denetim süreçlerine entegrasyonu, güncel teknolojik dönüşümlerin kurumsal yapılar üzerindeki etkisini analitik bir çerçeve içinde ele almaktadır.

Ayrıca, bu araştırma kitabı hem teorik hem de uygulamalı düzeyde referans görevi gören, metodolojik farkındalığı artıran ve disiplinlerarası tartışmaları teşvik eden, ekonomi ve idare bilimleriyle ilgilenen akademisyenler, yüksek lisans öğrencileri ve tüm okuyucular için güçlü bir akademik kaynak olarak konumlandırılmıştır. Sonuç olarak, bu kitabın çok katmanlı içeriği sadece ekonomi ve işletme disiplinlerine değil, aynı zamanda bu konuları inceleyen araştırmacılara da katkıda bulunmakta, ekonomik karar alma süreçleri ile sosyal, kurumsal ve teknolojik boyutlar arasındaki görünür etkileşimler de dahil olmak üzere sosyo-ekonomik yapının dönüşümüne işaret ederek sosyo-ekonomik hayata bütünsel bir bakış açısı sunmaktadır. Bu çalışmaya değerli katkılarda

bulunan tüm araştırmacıları ve yazarları içtenlikle tebrik ediyor ve bu kitabı bu seviyeye getirme ve basma konusundaki titiz çalışmaları için **Livre de Lyon** yayınevi çalışanlarını gönülden takdir ediyorum.

Prof. Dr. Ahmet Niyazi Özker

Doç. Dr. Mustafa Mortaş

CONTENTS

ÖNSÖZ	I
BÖLÜM I. SERVETİN VERGİLENDİRİLMESİNDE YENİ EĞİLİMLER <i>Ahmet Burçin YERELİ & Işıl F. ORKUNOĞLU</i>	1
BÖLÜM II. TARIM İNKILABI ÖNCESİNDE SOSYO- EKONOMİK HAYATA BİR BAKIŞ <i>Ahmet YURTSEVEN</i>	23
BÖLÜM III. ALGORİTMİK ÖNERİLERDEN BİLİNÇLİ SEÇİMLERE: MİNİMALİST TÜKETİCİ VE DİJİTAL REFAH <i>Arzu ŞEKER</i>	39
BÖLÜM IV. MALİYET YÖNETİMİ KAPSAMINDA ALTI SİGMA <i>Çağrı KÖROĞLU & Mehmet ANBARCI</i>	55
BÖLÜM V. TÜRKİYE'DE BÜTÇE ŞEFFAFLIĞI VE MALİ DİSİPLİN İLİŞKİSİ: KAVRAMSAL BİR ÇERÇEVE <i>Çiğdem ÇADIRCI</i>	71
BÖLÜM VI. TÜRKİYE MUHASEBE STANDARTLARINA (TMS) GÖRE YENİLENEBİLİR ENERJİ YATIRIMLARINA YÖNELİK MUHASEBE UYGULAMALARI: RÜZGÂR ENERJİSİ SANTRALLERİ ÖRNEĞİ <i>Ercüment OKUTMUŞ & Alp YATIKÇI</i>	85
BÖLÜM VII. MALİYET MUHASEBESİ AÇISINDAN LOJİSTİK MALİYETLERİN İNCELENMESİ <i>Ercüment OKUTMUŞ & Alp YATIKÇI</i>	107
BÖLÜM VIII. TCMB FAİZ ORANLARI ve KREDİ TEMERRÜT TAKASI <i>Ersin KIRAL & Can DEMİR</i>	135
BÖLÜM IX. EKONOMİK ÖZGÜRLÜK ENDEKSİ KAPSAMINDA HUKUKUN ÜSTÜNLÜĞÜ VE DOĞRUDAN YATIRIMLAR ARASINDAKİ İLİŞKİNİN ANALİZİ: TÜRKİYE ÖRNEĞİ <i>Esra N. KILCI</i>	159
BÖLÜM X. DEPREMİN HATAY'DAKİ GASTRONOMİ SEKTÖRÜNE ETKİLERİ: 6 ŞUBAT DEPREMLERİ SONRASI BİR DEĞERLENDİRME <i>Halil İbrahim KESKİN</i>	181

BÖLÜM XI.	OYNAKLIK ANALİZİ: BİSTKOBİ UYGULAMASI	203
	<i>Muhammet Sait IŞILDAK</i>	
BÖLÜM XII.	ÇEVRESEL POLİTİKA SIKILIĞI, BİLGİ İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ ve KARBONDİOKSİT EMİSYONLARI ARASINDAKİ İLİŞKİ: BRICS ÜLKELERİ ÜZERİNE BOOTSTRAP PANEL NEDENSELLİK ANALİZİ	235
	<i>Mürşit RECEPOĞLU</i>	
BÖLÜM XIII.	STANDARDİZASYON, ADAPTASYON VE GLOKALİZASYON YAKLAŞIMLARININ SON YILLARDAKİ GELİŞİMİ	251
	<i>Özlem ÇATLI</i>	
BÖLÜM XIV.	SANAYİ YATIRIM PROJELERİNDE TEKNİK ETÜT SÜREÇLERİ VE UYGULAMA PROGRAMI	267
	<i>Selman KARAYILMAZLAR</i>	
BÖLÜM XV.	REKLAM GİDERLERİ İLE FİNANSAL PERFORMANS ARASINDAKİ İLİŞKİ: KATILIM BANKALARI ÖRNEĞİ	281
	<i>Şenol BARDİ</i>	
BÖLÜM XVI.	YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ DENETİM SÜREÇLERİNE YÖNELİK DENETÇİ ALGILARI	305
	<i>Ufuk DOĞAN & Tuba DERYA BASKAN</i>	
BÖLÜM XVII.	OLİGOPOLİSTİK REKABET VE OKUR DAVRANIŞLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME: TÜRK BASININDA PROMOSYON SAVAŞLARI	333
	<i>Zeynep Kaban KADIOĞLU</i>	
BÖLÜM XVIII.	TERFİ SÜRECİNDE EKŞİ ÜZÜM ETKİSİ VE ÖRGÜTSEL ADALET: SENARYOLAŞTIRILMIŞ VAKA ANALİZİ	351
	<i>Kübra BAŞAR & Olgun Irmak ÇETİN</i>	
BÖLÜM XIX.	KALİTE YÖNETİMİ	381
	<i>Emin Ergun SELÇUK</i>	
BÖLÜM XX.	İÇ VE DIŞ MÜŞTERİ	401
	<i>Emin Ergun SELÇUK</i>	

BÖLÜM I

SERVETİN VERGİLENDİRİLMESİNDE YENİ EĞİLİMLER

New Trends in Wealth Taxation

Ahmet Burçin YERELİ¹ & Işıl F. ORKUNOĞLU²

¹(Prof. Dr.), Hacettepe Üniversitesi, Maliye Bölümü,

E-mail: aby@hacettepe.edu.tr,

ORCID 0000-0002-8746-6756

²(Prof. Dr.) Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Maliye Bölümü,

E-mail: isil.orkunoglu@hbm.edu.tr,

ORCID 0000-0002-7238-1215

1. GİRİŞ

Servet, gerçek veya tüzel kişilerin belirli bir dönemdeki her tür menkul mal, gayri menkul mal, para ve alacaklarından oluşan bütün iktisadi değerler ya da birikmiş mal varlıkları olarak ifade edilebilir. Servetin vergilendirilmesi dünyadaki çeşitli ülkelerdeki farklı uygulamalara göre değişiklik gösterse de genellikle birikmiş/elde edilmiş mal varlığının konusuna dahil unsurların her birinin değeri ya da sayısına göre vergilendirilmesine ilişkindir. Geçmişten günümüze verginin servetten mi yoksa gelir üzerinden mi alınmasının daha etik olacağına dair görüşler literatürde sıklıkla tartışılmıştır. Ancak günümüzde ekonomik durgunlukların ve kirzlerin de etkisi ile yoğunlukla savunulan görüşün zenginlerin daha yüksek yüzde ile vergilendirilmesi olduğu rahatlıkla söylenebilir. Örneğin, 21. yüzyılda zenginlerin hizmetine sunulan Suudi Arabistan'daki "The Line" isimli çizgi şehri ile Japonya'daki Toyota'nın yapay zekalı ve nesnelerin interneti uygulamalı "Woven City"si gibi teknolojik olarak oldukça gelişmiş akıllı şehirlerdeki yaşam alanlarının günden güne arttığı düşünülmektedir. Dolayısıyla Jeff Bezos, Elon Musk vb. dünyanın sayılı milyonerlerinin akıllı kentler oluşturarak servet sahiplerinin alacakları hizmetleri çeşitlendirip, iyileştirerek sunarken, bir taraftan da bireysel özgürlüklerin neredeyse kaybolacağı yeni

yerleşim alanlarının popüleştirmeye çalışıldığı görülmektedir. Özellikle bilgi ve iletişim sektörlerinden aldıkları paylarla daha da zenginleşen sektörlerle hakim güçlerin pandemi sırasında ve sonrasında artırmaya devam ettirdikleri zenginlikleri küresel gelir dağılımı eşitsizliği sorununu şiddetlendirmiştir. Yeni dünya düzeni global net servetteki değişimin takibini, kamu maliyesinde çok kazananlardan çok, az kazananlardan az vergileme yaklaşımına atıfta bulunarak gelirler ve harcamalar kadar servetin de bireylerin ödeme gücü göstergelerinden biri olduğu yaklaşımı bakımından dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır. Ayrıca günümüzde hükümetlerce artan kamu harcamalarının, mülteci göçlerinin, ekonomik durgunluk ve krizlerin yarattığı finansman ve gelir dağılımı eşitsizliği sorunlarının çözümünde, varolan vergilerin artırılması ya da yeni vergilerin getirilmesi ile özellikle de vergi sistemlerine nispeten daha az yüzde ile katkıda bulunan servet vergilerinden daha sık yararlanılacağı düşünülmektedir. Nitekim ilerleyen süreçte bu bağlamda; global servet vergisi, yerel ek servet kvergileri, milyonerlerin vergilendirilmesi gibi birçok yeni vergi konusunun gündeme alınabileceği öngörülmektedir. Çalışmada servet vergilerinin bazı seçilmiş ülkelerdeki güncel gelişimine, Türkiye ile karşılaştırmalı şekilde değinilerek vergi sisteminin işleyişine ilişkin değerlendirmelerde bulunulup, çeşitli çözüm önerileri sunulmaktadır. Bununla birlikte çalışmada global net servete ve küresel net servetin gelir dağılımı özelinde gelişiminin Türkiye ile karşılaştırmalı olarak incelenmesine, servet vergisi türlerine, Türkiye’de servet vergilerinin gelişimine ve vergi sisteminin güncel finansman sorunlarının giderilmesinde olası yeni servet vergisi önerilerine yer verilmektedir.

2. Küresel Net Servet ve Gelir Dağılımı Özelinde Gelişimi ve Türkiye İle Karşılaştırmalı Olarak İncelenmesi

Ülkelerin bütçe ve ödemeler dengelerindeki açıklar ve dış borçlarındaki artışlar ile özel servet sahipliğindeki artış, servetin vergilendirilmesi ihtiyacını doğurmaktadır. Nitekim 2024’te Birleşik Krallık hükümeti, ülkenin 200 yıldır yerleşik olmayanlara uyguladığı vergi rejimini sonlandıracağını ilan ederken, Fransa ise varlıklıları hedeflemek için adımlar atmıştır. Nitekim dünyanın pekçok bölgesinde servet, ekonomiden daha hızlı büyüdüğünden, bu tür yaklaşımların sürdürüleceği düşünülmektedir. Nitekim 60 ülkenin varlık ve borç durumunu inceleyen Allianz 2025 Küresel Vergi Raporu uyarınca; global ölçekte hanehalklarının geliri %8,7 oranında artmıştır. Küresel servet artışının %50’si ABD’nin, %20’si Çin’in, %12’si Avrupa’nındır. Dünyadaki serveti bir milyon

ABD dolarını aşan yetişkinlerin yaklaşık %43'ü Amerika kıtasında yaşamaktadır. Bunu yaklaşık üçte bir oranı ile EMEA ülkeleri (Avrupa, Ortadoğu, Afrika) ve bunun dörtte birinden biraz fazlasıyla APAC ülkeleri (Avustralya, Brunei, Kanada, Endonezya, Japonya, Malezya, Yeni Zelanda, Filipinler, Singapur, G. Kore, Tayland) izlemektedir. 2023'te bölgelere göre küresel servet dağılımının %37,3'ü ABD'nin, %36,9'u APAC ülkelerinin, %25,8'i EMEA ülkelerininidir. 2008-2023 arasında en dikkat çeken artış piyasaların büyük çoğunluğunda, yetişkin başına düşen ortalama servetin yerel para birimi cinsinden %1708 arttığı Türkiye'de gerçekleşmiştir. Brezilya ve Çin'in değerleri, %360'ı aşarak, Amerika Birleşik Devletleri'ndekinin üç katından fazla bir değere ulaşmıştır. Belirtilen dönemde Yunanistan'ın servetinde ise %11'lik bir düşüş yaşanmıştır. Türkiye ise kişi başı servet sıralamasında 2024'teki gibi 2025'te de 46. sırada olup, Türk hane halklarının toplam finansal varlıkları %34 oranında artarak 112 milyar Avroya erişirken, en ciddi yükseliş ise 75,5 ile menkul kıymetlerdedir. Toplam yatırımların 58'i olan banka mevduatları %31'lik, sigorta ve emeklilik tasarrufları ise %67,2 yükseliş göstermiştir. Sonuçta Türkiye'de brüt varlıkların değeri %45,8 yükselse de yüksek enflasyon nedeniyle %8 düşmüştür. Ayrıca global düzeyde milyarder sayısında %43 artış görülmüştür (UBS, 2024: 15,18.) Diğer yandan küresel net servet, toplam yükümlülükler düşüldükten sonra kalan toplam varlıkları ifade etmektedir. Örneğin, banka hesabında bir milyon ABD doları olan ancak bir milyon ABD doları değerindeki bir krediyi geri ödemek zorunda olan kişinin net serveti sıfırdır. İspanya'nın "dayanışma vergisi" modelini inceleyerek, verginin eşitsizlikleri giderme ve iklim değişikliğiyle mücadele çalışmalarına katkısına değinen, önemli bir küresel gelir yaratımı öngören bir çalışmaya göre; net servet üzerinden alınan vergilerle ilgili kaygı verici unsur, işletme sahiplerinin vergi yükümlülüklerini yerine getirmek için işletmelerinin (bir kısmını) tasfiye etme olasılığının olmasıdır; dolayısıyla belirtilen işletmelerin ekonomiye zarar verme olasılığı bulunmaktadır (Palansky Schultz, 2025:3). Servet eşitsizliğinin gelir eşitsizliğinden daha yüksek olduğu günümüzde servet vergilerinin özellikleri; çok çeşitli mallar üzerinden alınabilirlikleri, yükümlülüklerin varlıkların değerinden düşülebilirliği ve düzensiz sermaye kesintilerinin aksine düzenli şekilde tahsil edilmeleridir. Servet vergilerinin avantajları; mükelleflerin daha büyük bir gelir vergisi yükü getirilmeden, sürdürülebilir kalkınma hedeflerine, iklim krizi ile mücadeleye, toplumdaki gelir eşitsizliklerinin giderilmesine imkan tanımaları ve kamu harcamalarının finansmanında vergi sisteminde kaynak yaratmada idareye esneklik sunmalarıdır (Yılmaz, 2025: 239). Buna karşılık servet vergilerinin

dezavantajları arasında; vergiden kaçınma amaçlı servetin el değiştirmesi ya da farklı iktisadi unsurlara dönüştürülmesi, offshore bankacılık vb. yöntemlerle vergi cennetlerine kaçırılması, ikametgah amaçlı yabancı bir ülkede ev sahipliğine dönüştürülmesi, TL karşısında yabancı para birimi ve altın, gümüş gibi değerli madenler değerlenmeye devam ederken sözü edilen iktisadi unsurlara yatırım yapılarak artırılan servetin kripto para, blokzincir vb. 4.0 teknoloji ürünleri ve yeni nesil ödeme sistemleri ile form değiştirip aracı ülkelerde yatırım olarak değerlendirilip karının başka yerlere aktarımının söz konusu olması sayılabilir.

3. Servet Vergisi ve Türleri

Ülkelerin bütçe açıkları ve ödemeler dengelerindeki açıklarla paralel seyreden borçlanmalarındaki artışlar ile özel servet sahiplerinin zenginliklerindeki artışın özellikle belirli sektörlerdeki artışı toplumlarda giderek çok emek harcamadan aniden zenginleşenlerin ek servetinin vergilendirilmesi görüşünü kuvvetlendirmektedir. Türk vergi sistemi özelinde ise servetin kendisinin elde edilmesi üzerinden alınan emlak vergisi ve motorlu taşıtlar vergisi ile servetin transfer edilmesi dolayısıyla alınmakta olan veraset ve intikal vergisi gibi servet vergisi türlerinin bulunduğu görülmektedir. Ancak vergi sistemlerinde belirli dönemlerde yaşanan sosyal, siyasi ve ekonomik krizler nedeniyle olağanüstü nitelikli ve geçici servet vergilerinden de yararlanıldığı bilinmektedir. Servet vergisi kapsamına kazanç ve tüketim için ayrılan paylar ile kira ve faiz girmemekte, servet artışı ya da servetin transfer edilmesi verginin konusunu doğuran olayı oluşturmaktadır. Diğer yandan ek gelir vergisi, ek kurumlar vergisi, ekonomik denge vergisi, ek motorlu taşıtlar vergisi ve faiz vergisi gibi ekonomide dönemsel olarak başvurulması planlanan ek vergilere de günümüzde bütçe açıklarının kapatılması amacıyla hükümetlerce yaygın şekilde yer verileceği düşünülmektedir. Günümüzde dünyada uygulanan servet vergi türleri ise; yıllık net servet vergileri, miras ve emlak vergisi, sermaye kazancı vergisi, lüks vergileri, intikal (transfer) vergileridir. Yıllık net servet vergisi bir bireyin belirli bir eşik değerinin üzerindeki toplam net servetine uygulanan sürekli bir vergidir. Norveç ve İspanya gibi ülkelerde bireylerin, net servetlerinin belirli bir yüzdesi yıllık net servet vergisi olarak ödenir. Miras ve emlak vergileri; ölüm üzerine servetin aktarımı üzerinden alınır. Bunlar, bireyler tarafından biriktirilen serveti hedef aldığı için bir tür servet vergisi olarak görülebilir. Sermaye kazancı vergisi; doğrudan bir servet vergisi olmasa da, sermaye kazancı vergisi, gayrimenkul veya hisse senetleri gibi varlıkların satışından elde edilen

kâr üzerinden uygulandığından, servet birikimini etkileyebilir ve genellikle gizli bir servet vergisi olarak kabul edilir. Lüks Vergileri lüks ürünlere uygulanan vergiler de bir tür servet vergisi olarak görülebilir. Örneğin; Güney Afrika'daki yüksek değerli araçlara uygulanan üks araç vergisi bulunur. İntikal vergisi ise; mülkiyet haklarının devrinde ödenen bir servet vergi türüdür (Austin,2024).

4. Türkiye’de Servetin Vergilendirilmesinin Gelişimi

Türkiye’de servetin vergilendirilmesinde 6 tür vergi kullanılmaktadır. Bunlar arasında; veraset ve intikal vergisi, emlak vergisi, motorlu taşıtlar vergisi, değerli konut vergisi ve geçici olarak getirilen ek emlak (takdir komisyonlarının değerlemelerindeki yüksek artışlar ve ek demlak vergisi düzenlemeler bu kapsamda değerlendirilebilir), ek motorlu taşıtlar vergileri ve imar planı değişiklikleri ile imarın değerindeki değişikliğin vergi kapsamına dahil edildiği imar rantı vergisi sayılabilir. Türkiye’de uygulanan yürürlüğü en eski vergi türü olarak belirtilebilecek olan Veraset ve İntikal Vergisi 03.01.1926 tarihli 797 sayılı Kanun ile verasetle ya da ivazsız intikaller vergi kapsamına alınmıştır. İlgili kanun, 1931,1941, 1959 yıllarında değişikliğe uğramış olsa da halen yürürlüktedir. Bununla birlikte servet vergisinin arsa, arazi, bina gibi varlıklar kapsamında vergilendirilmesine yönelik olarak 29.07.1970 tarihli 1319 sayılı Kanun ile Bina ve Arazi vergilerini düzenleyen emlak vergisi yürürlüğe girmiştir. Diğer yandan Türkiye’de 12.11.1942’de savaşın yaralarının sarılması ve ekonomide servetin milli unsurlara geçmesinin teşviki amacıyla 4305 sayılı Kanun ile servet ve kazanç sahibi olan yabancı uyrukluların olağanüstü kazanç ve servetleri üzerinden “bir kerelik varlık vergisi” alınmıştır. 2018’de İmar Affı olarak bir seferlik getirilen yapı kayıt belgesi de varlık vergisi niteliğinde sayılabilir. Türkiye’de 1957’de 6936 sayılı “Hususi Otomobil Kanunu” ile özel araçlardan servet vergisi alınmışsa da 1963’te yürürlükten kaldırılarak, 197 sayılı Motorlu Taşıtlar Vergisi ile otomobillerin yanında vergi kapsamına uçak, helikopter, deniz taşıtları da eklenmiştir (Ak, Tibet 2025: 107, 109). 2003’te bina ve arazi vergisi mükellefleri Emlak Vergisi Kanunu’nun 1. ve 12. maddelerinde yazılı bina, arsa ve arazilerinin 2003 yılı vergi matrahı üzerinden bir kerelik ek emlak vergisi ödemişlerdir. Diğer yandan Türkiye’de en yeni getirilen servet vergisi türü olan Değerli Konut vergisi ise; 2019’da Emlak Vergisi Kanunu’na eklenmiş olsa da 2021’de uygulanmaya başlamıştır. Değerli konut vergisi 2025’te değeri 15.709.000 TL’yi aşan konutlara binde 3, 6 ve 10 olmak üzere üç farklı dilimde artan oranlı şekilde uygulanmaktadır. Tablo 1’de

görülebileceği üzere değerli konut vergisinin 2021’den itibaren bütçeye katkısı katlamalı şekilde artmaya devam etmektedir. Ancak vergiye ilişkin kanun taslak çalışmalarında yaşanan sıkıntıların ve paralelinde oluşan uygulama sorunlarının sürdüğü belirtilebilir. Benzer şekilde İmar Planı değişikliğine Dair Değer Artış Payı Hakkında Yönetmelik 15.09.2020 tarihli 31245 Sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak İmar Rantı Vergisi 2020’de yürürlüğe girmiştir. Bir gayrimenkulün eski ve yeni değerleri arasında oluşan fiyat farkının vergilendirilmesine ilişkindir. Bu düzenleme ile değişim geçiren imar planlarından kaynaklanan değer artış paylarının kamuya aktarılması ve kamu kurumlarına ek gelir yaratılması, kentsel dönüşümün finansmanında da kullanımı hedeflenmektedir. Ancak bu Çevre ve Şehircilik Bakanlığı’na ödenen pay, belediyelere ve bakanlığın dönüşüm projeleri hesabına ödenen bedellerin de her ne kadar genel bütçe gelirleri tabloları içinde verisine ulaşılmamış olsa da servet vergileri kapsamında değerlendirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir.

Tablo.1 Genel Yönetim Bütçe Gelirleri Tahsilat Rakamları (2014-2024 Yılları) BİN TL

VERGİ TÜRLERİ	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
VERGİ GELİRLERİ	401,683,956	465,229,389	529,607,901	626,082,415	738,180,401	820,148,186	983,258,493	1,395,725,545	2,709,130,767	5,129,138,211	8,386,878,197
GELİR. AL. V.	126,226,823	142,404,955	170,584,572	201,831,147	259,552,229	295,378,113	316,857,829	475,757,022	891,268,457	1,519,166,353	2,480,729,578
GELİR V.	91,063,306	105,395,330	123,686,147	143,962,939	175,420,074	207,849,896	203,986,510	285,606,384	367,386,364	701,247,916	1,542,362,017
KURUMLAR V.	35,163,517	37,009,625	46,898,425	57,868,208	84,132,155	87,528,217	112,871,319	190,150,638	523,882,093	817,918,437	938,367,560
SERVET VERGİLERİ	8,270,231	9,430,549	10,673,036	11,592,260	13,855,615	15,779,173	17,361,257	21,218,426	26,720,401	74,887,566	79,493,919
VİV	435,979	446,519	643,941	732,087	968,549	1,210,570	1,316,828	2,315,829	2,994,530	4,461,302	6,760,626
MTV	7,834,252	8,984,030	10,029,095	10,860,173	12,887,066	14,568,603	16,044,429	18,879,195	23,682,448	70,344,784	72,620,285
DEĞERLİ KONUT V.								23,402	43,423	81,480	113,008
MAL VE HİZ.DEN AL. V.	195,988,748	230,128,256	261,981,797	299,500,133	325,830,172	365,405,955	462,673,823	599,310,458	1,124,576,691	2,427,620,533	4,258,350,597
- Dayanıklı Tüketim vd. ÖTV	3,407,923	3,975,533	4,775,769	4,961,803	5,021,793	6,293,692	12,161,658	15,598,465	27,119,534	60,689,752	91,010,508
BANKA ve SİG. M. V.	7,494,649	9,181,054	11,076,415	13,297,065	18,195,918	22,689,003	27,110,470	33,122,738	58,770,323	132,856,731	343,841,233
DAMGA V.	10,479,147	12,202,809	13,655,558	15,812,610	17,381,264	19,190,879	21,301,852	28,818,452	42,986,525	84,280,098	149,492,510
HARÇLAR	14,806,475	17,322,101	18,172,028	19,587,276	22,157,348	24,712,774	31,342,182	43,052,466	78,250,751	132,479,147	210,385,533
ÖİV	4,658,132	4,744,942	4,990,373	3,865,892	3,447,265	4,075,452	4,489,448	6,647,918	9,531,476	16,654,008	30,273,567
DİJİTAL HİZ. V.							1,060,955	2,840,951	5,476,175	10,310,432	20,988,467
KONAKLAMA V.										6,835,357	11,753,924
DA. AL. DİĞ. MAL VE HİZ.	2	77	32	27	0	0	2	0	0	2	1
ŞANS OY. V.	768,167	842,178	899,970	992,881	1,155,080	1,681,137	3,463,733	6,091,657	10,300,259	28,401,641	36,685,315
DİŞ TİC. V.	71,194,077	83,262,017	86,365,950	113,157,300	138,743,669	143,579,075	186,361,511	298,334,777	658,930,410	1,097,258,848	1,567,333,204
GÜMRÜK V.	6,588,043	8,362,813	9,173,022	12,539,011	15,734,432	17,554,603	26,424,361	35,231,353	77,375,569	144,500,787	228,897,034
İTHAL.AL. KDV	64,413,736	74,655,321	76,842,064	100,105,977	122,301,655	125,292,455	159,224,111	261,944,306	578,979,493	949,530,870	1,334,269,315
DİĞ. DİŞ TİC. GELİRLERİ	192,298	243,883	350,864	512,312	707,582	732,017	713,039	1,159,118	2,575,348	3,227,191	4,166,856

Kaynak: GİB, 2024.

2024'te servet vergi türlerinin servet vergileri içindeki payı tablo 2'deki verilere göre incelendiğinde; dünyadaki eğilime benzer şekilde Türkiye'de de %3'e yakın olduğu genellikle 2014'ten günümüze %2-%3 oranları arasında seyrettiği görülmektedir. Ekonominin finansmanında dolaylı vergilerin payının %60-%70 aralığında, gelir ve kardan alınan vergilerin payının ise yıllara göre %29-%35 civarında değişiklik gösterdiği görülmektedir. Türk vergi sistemine 2022 sonrasında eklenen değerli konut vergisinin toplam vergi gelirleri içindeki payının ise %0,8 iken, motorlu taşıtlar vergisinin payının %70'i bulmasının nedenleri arasında motorlu taşıtlar vergisindeki artış kadar ek motorlu taşıtlar vergisi uygulamalarının getirilmiş olması da belirtilebilir.

Tablo.2. Gelir, Harcama ve Servet Üzerinden Alman Vergilerin Toplam Vergi Gelirlerine Oranı (2024) Milyar TL

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	10 yıl	2024
Genel Yön. Bütçe Gel.	652,1	747,1	859,6	937,8	1.119,0	1.284,6	1.405,8	2.027,1	3.797,7	5.139,1	18.059,6	9.563,7
Top. Ver. Gelirleri	362,2	419,1	471,7	550,4	636,7	690,3	852,4	1.189,5	2.393,4	4.529,1	12.094,7	8.386,8
Gelir ve Kardan AL. V.	106,2	119,1	139,6	165,3	217,7	241,5	263,9	397,6	863,9	1.480,3	3.005,2	2.520,9
Gelir V/	73,9	85,8	96,6	112,4	139,0	162,7	158,8	219,7	356,5	694,0	2.000,3	1.206,4
Kurumlar V/	32,3	33,4	43,0	52,9	78,7	78,8	105,1	178,0	507,5	768,3	1.805,9	1.314,5
Mül.AL. V (servetten)	13,2	15,3	17,3	18,4	22,5	25,3	28,5	34,8	45,2	109,6	329,9	76,604
VİV	0,4	0,4	0,6	0,7	0,9	1,1	1,3	2,3	2,9	4,2	14,9	0,08
MTV	7,8	8,9	10,0	10,8	12,8	14,5	16,0	18,8	23,6	70,2	193,5	0,73
Değ. Kon. V.	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,02	0,04	0,8	0,8	0,1
Bina V.	3,6	4,2	4,9	5,1	6,5	7,4	8,6	10,4	13,9	23,5	87,9	-
Arsa V.	1,4	1,6	1,8	1,7	2,1	2,2	2,5	3,1	4,6	7,9	28,8	-
Arazi V.	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,2	0,2	3,0	3,9	-
Dahilde AL. KDV	38,1	46,4	54,0	55,6	56,4	55,5	71,6	123,5	175,1	505,1	1.181,6	2.396,3
ÖTV	92,3	107,3	121,6	139,6	135,6	149,4	209,8	208,6	429,5	928,2	2.521,9	1.501,3
Dış Ticaret Vergileri (KDV, Gel.v vd)	71,1	83,2	86,2	112,9	138,2	142,7	185,5	297,5	658,0	1.095,1	2.870,5	1.799,1
Diğer dol. Vergi ve Harçlar	41,2	47,8	52,9	58,6	66,2	75,9	93,1	126,4	214,0	400,4	1.176,4	-
Servet Vergilerinin Payı(%)	3,6	3,6	3,7	3,3	3,5	3,7	3,3	2,9	1,9	2,4	2,7	2,8
Gelir ve Kardan AL.V.Payı(%)	29,3	28,4	29,6	30,0	34,2	35,0	31,0	33,4	36,1	32,7	33,0	32,8
Dolaylı Vergilerin Payı (%)	67,0	67,9	66,7	66,6	62,2	61,3	65,7	63,6	61,7	64,7	64,1	64,3
Vergi/Bütçe Gelirleri	55,5	56,1	54,9	58,7	56,9	53,7	57,0	58,7	63,0	88,1	67,0	87,9

Kaynak: (Bakır 2024)'teki ve(GİB, 2024)'deki verilerden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Servet vergilerinin dünyadaki eğilimi incelendiğinde ise IMF'in Mart 2024 tarihli raporunda bir politika aracı olarak servet vergilerinin kullanımının küresel düzeyde azalarak örneğin, 1990'larda 12 OECD üyesi servet vergisine sahipken (OECD, 2018), bu gün itibarıyla sadece İsviçre, İspanya ve Norveç OECD üyesi üç ülkede açık ve geniş tabanlı bir servet vergisi uygulandığı belirtilmiştir (Hebous vd. 2024). Diğer yandan 2024 yılında küresel finansal servet, tüm zamanların en yüksek seviyesi olan 305 trilyon dolara ulaştı. Finansal varlıklar, güçlü hisse senedi piyasaları ve olumlu yatırımcı güveninin etkisiyle %8'den fazla arttı. Sınır ötesi akışlar hızlandı. Kuzey Amerika ve Asya-Pasifik en hızlı büyüyen bölgeler olmaya devam etti. Hisse senetleri, 2024 yılında en güçlü performans gösteren varlık sınıfı oldu ve geniş piyasa kazanımları arasında %15,9 büyüdü. Tahviller de sağlıklı giriş ve getiriler kaydetti ve faiz oranları birçok büyük ekonomide istikrara kavuştuğu veya düştüğü için %8,6 arttı. Bu da önceki yıllardaki keskin getiri artışlarını tersine çevirdi. Hanehalkları daha yüksek getirili varlıklara yöneldikçe ve kalıcı enflasyon karşısında tasarruflarını çekmeye devam ettikçe, nakit ve mevduatlar %2,1 oranında ılımlı bir büyüme kaydetti. Kuzey Amerika, 2024 yılında finansal servet yaratımının en güçlü motoru oldu ve S&P 500'deki %23'lük artışın da katkısıyla %14,9 büyüdü. Asya-Pasifik, Çin, Hindistan ve ASEAN ekonomilerindeki güçlü performansın da desteğiyle %7,3 büyüme kaydetti. Buna karşılık, Batı Avrupa geride kaldı ve kısmen önemli para birimlerinin ABD doları karşısında değer kaybetmesi nedeniyle sadece %0,8 büyümüştür. Gelecekte ise Asya-Pasifik bölgesinin 2029 yılına kadar yıllık yaklaşık %9'luk tahmini büyümeyle küresel finansal varlık genişlemesinde öncü olacağı düşünülmektedir. Bu durum Kuzey Amerika'nın (%4) ve Batı Avrupa'nın (%5) oranında geçilmesini ifade etmektedir. Bu dinamikler değerlendirildiğinde liderlerin büyüme stratejilerini ve rezervasyon merkezi odaklarını yeniden dengelemeleri gereği ortaya çıkmaktadır. İsviçre, Hong Kong ve Singapur'un 2029 yılına kadar tüm yeni sınır ötesi servetin yaklaşık üçte ikisini ele geçirmesi beklenilmektedir. İsviçre, Batı Avrupa ve Orta Doğu'dan gelen müşteriler için en önemli destinasyonlardan biri olmaya devam ederken, Latin Amerikalı yatırımcılar sınır ötesi servetlerinin çoğunu ABD'ye aktaracaklardır. Asya-Pasifik'te, bölgenin hızla büyüyen servet tabanıyla desteklenen Singapur ve Hong Kong, girişlere öncülük ederken, daha küçük merkezlerden olan Birleşik Arap Emirlikleri küresel bir servet merkezi olarak geleneksel Orta Doğu'nun çok ötesinde müşteri çekerek cazibesini artırmaya devam etmektedir (BGC, 2025:3,4,7).

5. Seçilmiş Bazı Ülkelerde Servet Vergisi Uygulamaları

2025 itibarıyla, dünyanın en zengin %1'lik kesimi, tüm küresel varlıkların yaklaşık %45'ine sahiptir. Bu, özellikle yoksulluk sınırında veya altında yaşayan dört milyar insanın dünya sermayesinin yalnızca %2'sine sahip olduğu düşünüldüğünde, sözü edilen eşitsizlik nedeniyle, birçok ülkenin serveti yeniden dağıtmaya ilişkin çalışmalara odaklandığı görülmektedir. Ancak bu tür çabalar ekonomilerde bazen aşırı kârları hedeflemek bahanesini beslemektedir. Bu bağlamda kullanılan temel araçlardan biri servet vergisidir. Servet vergisi, bir bireyin toplam varlıkları üzerinden yıllık olarak alınır. Bu, nakit, menkul kıymetler, gayrimenkul ve diğer maddi kıymetli varlıkları içerir, borçlar gibi yükümlülükler ise hesaplama dahil edilmemektedir. Örneğin, birinin toplam varlığı 10 milyon dolar değerindeyse ve servet vergisi oranı %1 ise, diğer vergi ve harçlara ek olarak her yıl 100.000 dolar ödemek zorundadır. Ancak, servet vergilerinin kullanımının birçok ülkede tercih edilmediği görülmektedir. Çünkü böyle bir verginin getirilmesi, varlıklı bireylerin vergi reddinde bulunarak vergi ikametgahlarını hatta milliyetlerini değiştirmelerine yol açabilmektedir. Günümüzde pek çok ülke yatırım karşılığında vatandaşlık veya ikamet hakkı tanımaktadır. Bu tür durumlarda hükümetlerin potansiyel yatırımcıları kaybetmekle varlıklılardan gelir elde etmek için başka finansal araçların kullanılması seçenekleri arasında bir seçim yapmaları gerekmektedir. Hükümetlerin uygulamada çoğunlukla servet vergilerine alternatif politikaları seçtikleri görülmektedir. Bunlar;Fransa, Almanya ve İsveç gibi ülkeler, düşük verimlilik gerekçesiyle temel servet vergilerini kaldırmıştır. 2025'te servet vergisi uygulanan ülkeler arasında; İspanya, Norveç, İsviçre, Kolombiya, Arjantin, Bolivya sayılabilir. (Schultzü, Palanski, 2024).

OECD ülkeleri arasında Kolombiya, Fransa, İsviçre, İspanya olmak üzere yalnızca 4 tanesinde servet vergisi uygulanmaktadır (Enache, 2024:1). Fransa veya Norveç gibi bazı ülkelerin varlıklılıları vergilendirme konusunda uzun bir geçmişi varken, Arjantin veya İspanya gibi diğerleri ekonomik veya sosyal krizlere yanıt olarak son zamanlarda vergi uygulamaya başlamışlardır. Ancak bazı ülkeler, doğrudan servet vergileri yerine, yüksek gelirli bireylerin üzerindeki mali yükü artırmak için dayanışma vergisi, gelir evrgisi artan oranlılığında daha şiddetli artışlar ya da beklenmedik kazanç vergisi gibi ek mali önlemleri kullanmaktadır. Diğer yandan örneğin; Fransa: Gayrimenkul Varlık Vergisi (IFI), Norveç: Büyük Servetlere Vergi Koyma Geleneği, İspanya: Varlık Vergileri ve Ek Tedbirler, İsviçre: Kanton Varlık Vergileri, Arjantin:

Varlık Vergisi, getirmişken, Amerika Birleşik Devletleri gibi bazı ülkelerde ise Ultra Zenginlerin Vergilendirilmesine İlişkin Tartışmalar sürmektedir. Sonuçta tüm eleştirilere rağmen, günden güne bu tür önlemler bütçe açıklarını kapatmak ve sosyal refahın ülkelerde adil dağılımının tesisi amacıyla daha sık kullanılan araçlara dönüşmektedir.

Fransa’da Dayanışma Varlık Vergisi (DAV) ile belirli bir eşğin üzerindeki varlıklar vergilendirilmekteydi. Ancak 2018’de bu verginin yerine, artık yalnızca gayrimenkul varlıklarını kapsayan Gayrimenkul Varlık Vergisi (IFI) getirilmiştir. Finansal varlıklar hesaplama dışında tutulmuş, 1,3 milyon Avroyu aşan gayrimenkul varlıkları için GVK oranı %0,5 ile %1,5 arasında uygulanmıştır. Bu vergi ile gayrimenkul servetinin birikiminin azaltılması ve sosyal programların finansmanı amaçlanır. Ülkede ayrıca Temmuz 2025’de yıllık geliri 250.000 euroyu aşan bireylerden “dayanışma katkısı” adı altında ek vergi alınması öngörülmektedir. Norveç’te, nispeten düşük bir eşikten, yaklaşık 1,7 milyon Norveç kronundan (yaklaşık 150.000 avro) başlayan artan oranlı bir kişisel servet vergisi uygulanır. İlgili vergide, en büyük servet miktarına ilişkin vergi oranı yaklaşık %1’dir. Ülke, bu vergilendirme ile ekonomik eşitlik ve servetin yeniden dağıtımını hedefler. İspanya’nın uyguladığı varlık vergisindeki vergi oranları ise bölgeye göre değişir; *Impuesto sobre el Patrimonio* (Patrimonio Üzerine Mülkiyet) adlı bir servet vergisi uygulamaktadır. Vergi genellikle 700.000 avroyu aşan varlıklar için başlayarak, Katalonya gibi bazı özerk topluluklarda %3,5’e ulaşan artan oranlarla uygulanır. İspanya’da pandemi ve artan kamu harcamalarının finansmanı için 2022 yılında 3 milyon Avroyu aşan servetler için ek bir geçici vergi de getirilmiştir. İsviçre’de Kanton Varlık Vergileri uygulanmaktadır. Ülke her ne kadar bir vergi cenneti olarak görülse de, İsviçre’de kanton düzeyinde toplam varlıklara (gayrimenkul, finansal vb.) oranları kantona bağlı olarak %0,1 ile %1 arasında değişen servet vergisi uygulanmaktadır. Cenevre ve Vaud kantonları, servet vergilendirmesinde en katı uygulamaların gerçekleştirildiği kantonlardır. Bu servet vergisinde amaç; servet birikimini dengeleyerek, yüksek kaliteli kamu hizmetlerinin finansmanına katkı sağlamaktır. Arjantin’de Varlık Vergisi 2020’de *pandemiyle ilgili harcamaları karşılamak üzere Impuesto a la Riqueza* adı ile istisnai bir vergi uygulaması olarak yürürlüğe girmişti. İlgili vergi, 200 milyon pesodan (yaklaşık 2 milyon avro) fazla varlığa sahip kişilere, oranları %5,25’e ulaşacak şekilde uygulanmıştır. Bu vergi geçici bir servet vergisi olsa da, ülkede kalıcı servet vergilerinin getirilmesi hakkındaki tartışmaları körüklemiştir. Son yıllarda Amerika Birleşik Devletleri’nde milyonerlerin vergilendirilmesi konusu tartışılmaktadır. ABD’de

federal bir servet vergisi bulunmamaktadır. Ülkedeki kimi siyاسiler, 50 milyon dolardan fazla servete sahip hanelere servet vergisi uygulanmasını önermiştir. Bu önerinin gerekçesi olarak ülkedeki zenginlerle fakirler arasındaki ciddi uçurumun kapatılması ihtiyacı öne sürülmüştür (Sakhri, 2025).

İspanya'daki varlık vergisi (Impuesto sobre el Patrimonio), küresel varlıkları 750.000 ABD dolarını aşan İspanya vatandaşlarına uygulanmaktadır. Yerleşik olmayanlar ise yalnızca İspanya'daki varlıkları üzerinden vergilendirilir. Vergi oranı %0,2 ile %3,45 arasında değişip, bölge yönetimleri bu aralıkta kendi oranlarını belirleyebilir. Norveç, 155.000 ABD dolarını (1,7 milyon NOK) aşan varlığa sahip bireylere net varlık vergisi (Formuesskatt) uygular. Temel oran %1 olup, 1,79 milyon ABD dolarının (20 milyon NOK) üzerindeki varlıklar için %1,1'dir. İsviçre'deki Varlık vergisi (Vermögenssteuer), kanton düzeyinde alınarak ikamet edenlerin toplam varlıklarına uygulanır. Vergi eşikleri kantondan kantona değişse de, 82.000 ABD dolarının (yaklaşık 77.000 İsviçre Frangı) üzerinde varlığa sahip bireylere, aileler için ise 327.000 ABD dolarının üzerinde varlığa sahip bireylere uygulanır. Oranlar da bölgelere göre %0,1 ile %1 arasında değişir, en yüksek uygulanan oran Cenevre'dedir. Kolombiya'da geçici bir mali önlem olarak uygulanan Varlık vergisinin (Impuesto al Patrimonio) süresi düzenli olarak uzatılmaktadır. 1,2 milyon doların üzerinde varlığa sahip bireylere %1,5 sabit bir oranda uygulanır. Arjantin'de «dayanışma katkısı» olarak alınan servet vergisi (Impuesto a la Riqueza), 200.000 ABD dolarını aşan varlıklara artan oranlarda yurt içi varlıklar için %1'den, yurt dışı varlıklar için %1,5'e kadar, azami oran ise %5,25'e ulaşacak şekilde uygulanır. Bolivya'da 2021'den itibaren, 4,3 milyon doların üzerinde varlığa sahip yerleşiklerden alınan büyük servet vergisi (Impuesto a las Grandes Fortunas) uygulanır. İlgili servet vergi oranı, servet miktarına göre %1,4 ile %2,4 arasında değişir. Amerika Birleşik Devletleri'nde yıllık geliri 626.350 dolardan (evli çiftler için 751.600 dolar) fazla olan bireyler için federal gelir vergisi oranı %37'ye ulaşır. Yıllık geliri 200.000 doların üzerinde olan bireyler %3,8 ek net yatırım gelir vergisi öder. Almanya'da yıllık 66.000 ABD dolarının üzerindeki gelirler için gelir vergisi oranı %42'dir. 295.000 ABD dolarının üzerindeki gelirler için %3 ek vergi uygulanır. Bu, başlı başına bir servet vergisi değildir ancak gelir üzerinden alınan bir ek vergidir. Diğer yandan toplam gelir vergisi tutarı üzerinden %5,5 oranında bir dayanışma ek vergisi alınıyor. Rusya, 2021'den bu yana kademeli bir kişisel gelir vergisi sistemi uygulanmaktadır. Diğer yandan servet vergilerinin bir başka türü olarak adlandırılabilir olan beklenmedik kazanç vergilerinin ise genellikle bireylerden ziyade şirketleri, özellikle de elektrik sağlayıcıları veya fosil yakıt

şirketleri gibi enerji sektöründeki şirketleri hedef aldığı görülmektedir. Örneğin; Birleşik Krallık'ta 2022'de getirilen enerji şirketlerinin kârları üzerinden geçici olarak %25 oranında kazanç vergisine benzer şekilde Hindistan'da aynı dönemde artan petrol fiyatlarına karşılık akaryakıt ihracatına beklenmedik bir vergi uygulanır. Örneğin 500 milyon dolar fazladan kazanan bir şirket yaklaşık 100 milyon dolar vergi ödemek zorunda kalabilmektedir (Konon, 2025).

6. Yeni Servet Vergisi Önerileri

Ek motorlu taşıtlar vergisi, ek emlak vergileri ya da emlak vergisi oranlarında artışa gidilmesi gibi uygulamalar günümüzde hükümetlerce yaygın olarak tercih edilen bütçe ek finansman tedbirleridir. Çok yüksek değerli gayrimenkuller üzerinden alınan ya da birden fazla gayrimenkulü olduğu için vatandaşlardan alınması planlanan değerli konut vergisi türevi çeşitli vergiler de uygulanmaya başlamıştır. Ancak Türkiye'deki gayrimenkullere dair değerli konut vergisi türevi vergilerin tüm dünyada hem vatandaşlık hakkı sağlayarak hem de yatırım yapma sözü verenlere uygulanmadan aksine çeşitli belediye altyapı masraf teşvik ödemeleri ile uygulandığı söylenebilir. Örneğin 2025'te İtalya'da 100 bin Euro yatırım yaparak 250 bin Euro civarına da satın alacağınız bir evi çok tercih edilmeyen bir adanın ekonomisini calandırmak amacıyla belediye evinizi yenilettirme masraflarınızın 100 bin Eurosunu size geri ödemektedir. Diğer yandan karavanlara ilişkin henüz ek vergiler gelmemiş olsa da konaklama vergisi kapsamına karavanların da dahil edilmiş olması harcama vergisi olsa da tatil yapabilmenin bile başlı başına servet göstergesi kabul edilebileceği günümüz Türkiye otel fiyatlarında; karavan ve çadır tatili bile bu kapsamda dikkate alınabilir.

Lüks vergisi olarak da adlandırılan yeni bir vergi türünün çeşitli ülkelerde halihazırda uygulandığı bilinmektedir. Lüks vergisi özellikle pahalı arabalar, mücevherler, yatlar ve birinci sınıf araziler (örneğin özel adalar) gibi üst düzey malların satın alınmasında vergilendirme yapılmasına ilişkindir. Örneğin; İtalya'da yat ve özel jet mülkiyetine yıllık vergi uygulanmakta olup, bu vergi, varlığın değerine bağlı olarak yılda 10.000 dolara kadar çıkabilmektedir. 1 milyon dolar değerindeki bir yat için yıllık yaklaşık 2.000 dolar vergi alınmaktadır. Çin'de lüks saat ve çantalara %10 ek lüks vergisi getirilmiştir. Örneğin, 50.000 dolar fiyatlı bir saatin vergi sonrası fiyatı 55.000 dolardır. Diğer ek servet vergilerine verilebilir örnekler şöyledir. Hindistan'da 600.000 doları aşan gelirlerde kademeli gelir vergisine ek olarak %10 ek vergi uygulanmaktadır.

Güney Afrika’da 80.000 doların (yaklaşık 1,5 milyon ZAR) üzerindeki gelirlere %5 oranında dayanışma vergisi uygulanır. Amerika Birleşik Devletleri’nde “Çıkış Vergisi”, net değeri 2 milyon doları aşan ABD vatandaşlığından veya daimi ikametgahından vazgeçen bireylerden alınır. Gerçekleşmemiş kazançlar üzerinden sermaye kazancı vergisi (%23,8’e kadar) olarak hesaplanır. Örneğin, 10 milyon dolar varlık ve 4 milyon dolar kazançla vergi yaklaşık 952.000 dolardır. Bu vergilendirme önlemi, varlıklı bireylerin sermayelerini yurt dışına taşımasını engellemeyi amaçlar(Konon, 2025).

Dünya genelinde en çok ses getirmesi beklenen bir diğer yeni servet vergisi önerisi ise; ultra zenginlere ek vergiler getirilmesidir. Milyonerlerin vergilendirilmesi gelir dağılımında eşitlik ve toplumdaki zengin ve fakir kesimler arasındaki gelir uçurumlarının giderilmesi amacıyla desteklense de gelişmiş pek çok ülkede ciddi muhalefetle karşılık gören bu yaklaşımların hayata henüz geçirilememesi nedeni yatırım ve ekonomik büyüme üzerindeki potansiyel etkilerinin eleştirilmesidir. Nitekim ilerleyen süreçte bankacılık ve finansman sektöründe bireylerin kripto para stokladıkları sanal cüzdanlarındaki miktar ya da bankalardaki mevduat, altın ya da birikimleri belirli bir miktarı aştığında, bunun üzerinden de ek vergiye tabi olabilecek olmaları kayıtdışı ekonomiyi ve ödeme sistemlerindeki teknolojik gelişimle farklı para transfer mekanizmalarına geçişi artırabilecektir. Nitekim Türkiye’de 6 Eylül 2025 tarihli Resmi Gazete’de yayımlanan Cumhurbaşkanlığı Kararı ile yat, tekne, kotra ve gezinti gemilerinde Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) oranının; Türkiye özelinde yat sahipliğine %0 vergi uygulanmakta iken, ilgili vergi oranının 2025’te %8’e çıkarılması ve artık deniz taşıtlarında da uygulanacak olması dikkate değerdir.

Tablo. 3 Dünyadaki Milyarderlerin Bölgelere Göre Dağılımı ve Servetlerinin Vergilendirilmesi

Bölge	Milyarder Sayısı	Toplam Zengin (Milyar \$)	Cari Ödenmiş Kişisel Gelir Vergisi	En Az %2 Servet Vergisi Geliri (Milyar \$)
Avrupa	499	2.418	6,0	42,3
Kuzey Amerika	835	4.822	24,1	72,3
Doğu Asya	838	3.446	8,6	60,3
Güney- Güney Doğu Asya	260	991	2,5	17,3
Latin Amerika	105	419	1,0	7,3
Sahra Altı Afrika	11	52	0,1	0,9
Ortadoğu & Kuzey Afrika	75	182	0,5	3,2
Rusya & Merkezi Asya	133	586	1,5	10,3
Toplam	2.756	12.916	44	214

Kaynak: (EUTax, 2024: 13).

Dünya Eşitsizlik Veritabanı (WID)'nın 2024 yılı Dünya Eşitsizlik ve Aktivite Raporu'na göre; Meksika, Şili ve Peru gibi Latin Amerika ülkeleri hem vergi öncesi hem de vergi sonrası dünyanın gelir dağılımı eşitsizliğinin en yüksek olduğu ülkeleridir (WID, 2024:11). Dünyanın en zengin %10'un payının %51.7 olduğunu vurgulayan Küresel Servet Raporu'na göre, 2023'te en yüksek bireysel servet artışı %157 ile Türkiye'de olmuştur. Türkiye'deki bireysel servet artışının 2028'e kadar %43'e ulaşması beklenilmektedir. Boston Consulting Group'un (BCG) raporuna göre, küresel net servetin önemli ölçüde büyüdüğü, süper zengin sayısının giderek arttığı, en çok artışın ABD'de olduğu, küresel milyarderlerin sayısının artacağı tahmin edilmektedir. Dünya çapında 73 bin süper zenginin elinde yoğunlaşan küresel net servetin, 2023'te 4'ten fazla artarak 400 trilyon Euro'yu aşarak dünyaya çapındaki finansal varlıkların (nakit para, tahviller, hisse senetleri ve yatırım fonları ile emeklilik fonları) % 7 artarak 231 trilyon Euro'ya ulaştığı vurgulanmıştır. (Sosyal vd. 2024). Diğer yandan Eutax Küresel Zenginlik Raporu uyarınca; dünyada sürekli olarak büyük miktarda kâr özellikle çok uluslu şirketlerce vergi cennetlerine kaydırılmaktadır. 2022'de vergi cennetlerine aktarılan karın 1 trilyon dolar olduğu ve çokuluslu şirketlerin genel merkezlerinin bulunduğu ülke dışında kaydettikleri tüm

kârların %35'ine denk geldiği belirtilmektedir. Bu kaydırmanın neden olduğu kurumlar vergisi geliri kayıpları büyük olup, küresel olarak toplanan kurumlar vergisi gelirlerinin yaklaşık %10'una denktir. ABD çokuluslu şirketleri, küresel kâr kaydırmalarının yaklaşık %40'ından sorumlu olmakta ve bu kayıptan en çok etkilenen ülkeler arasında Avrupa ülkeleri yer almaktadır. Bu tür kayıpların önlenmesi için getirilen OECD, 2015 yılında Vergi Tabanı Aşınması ve Kâr Kaydırma (BEPS) programı ve 2017 yılında Amerika Birleşik Devletleri, ABD çokuluslu şirketlerinin kâr kaydırmalarını azaltmak için önlemler alsa da (kurumlar vergisi oranını %35'ten %21'e düşürmesi) küresel kâr kaydırmadaki artışın azalarak da olsa sürdüğü söylenebilir (Eurtax, 2024: 4).

Sonuç ve Değerlendirme

Günümüz ekonomik konjonktüründe Türkiye'nin yoğun dış ticaret faaliyetlerini gerçekleştirdiği ülkelerin savaşıyor olmaları, aralarında dış ticaret savaşı misillemelerinin olması ya da ABD gibi diğer ülkelerin ekonomik faaliyetleri üzerinde dominize edici siyasi sözleşmelere uyum zorunluluğu nedeniyle borç stokundaki artışla sarsılan Türkiye, pandemi ve deprem sonrası toparlanma sürecini tam atlatamamış ve mülteci göçleri ile de günden güne daha şiddetli ekonomik sıkıntılarla karşılaşmaya başlamıştır. Nitekim bireylerin olası savaş senaryoları korkusu ile AB ülkeleri vatandaşlarının özellikle ülkeler arası siyasi gerginliklerdeki artış ve güvenlik kaygıları ile bankalardaki yüksek tutarlı birikimlerini çekerek daha çok nakite ve kolay nakte dönüşebilir varlıklara geçiş yaptıkları görülmektedir. Bu doğrultuda ülkede finansmana ilişkin ek tedbirlerde gelir ve harcama vergilerinden, toplumda demokratik açıdan da desteklenebilecek %80'lik kesimden daha zengin %20'lik gelir düzeyindeki kesimin daha yüksek oranda vergilendirilmesine daha az karşı çıkılacağına düşünüldüğü servet üzerinden vergilendirme konusuna diğer dünya ülkelerindeki eğilimlerle paralel şekilde daha çok vurgu yapıldığı rahatlıkla söylenebilir.

Sonuçta servet vergileri her devlette uygulanmadığından, bazılarında yeni servet vergilerinin getirilmesi, dünya vatandaşlarının mobilizasyon seçeneklerindeki artış değerlendirildiğinde, varlıklı bireylerin vergi ikametgahlarını değiştirmelerine yol açabilir ki milyonların genelde bir ülkede gelirlerini elde edip, çoğunlukla vergi cenneti mahiyetinde düşük vergili bir başka ülkede ikametlerini sağlarken, daha düşük vergili bir ülkede karlı yatırımlar yaptıkları, kazançlarını ise paravan şirketler ya da şubeleri ile başka ülkelere aktararak vergiden kaçındıkları görülmektedir. Diğer yandan gelir ve

harcamalara göre maksimizasyon teorilerinde değinildiği üzere hükümete yakın güçlü yandaşların ya da yüksek gelir grubu elitlerin daha az vergilendirilme kaygıları bürokratik açıdan oluşturacakları baskıcı lobi faaliyetleri ile servetin vergilendirilmesi konusunda genellikle hükümetlerin elini kolunu bağlar nitelik taşımıştır. Ancak bir başka karşıt yaklaşıma göre ise sermayedarların vergilendirilmesindeki artış doğrudan yatırımların cazip fırsatlar sunan ülkelere kaçmasına neden olacağından uzun vadede ülke ekonomisi üzerindeki sermayenin yatırım istihdam büyüme sarmalı ile ekonomideki kaldıraç etkisinin yok olmaması adına özellikle gelişmekte olan ülkeler tarafından uluslararası vergi rekabetine uygun vergi politikalarının izlenmesinin tercih edildiği bilinmektedir. Bununla birlikte gelirin harcanmayan kısmının serveti oluşturmakta olduğu görüşünü benimseyen pek çok ülkede halen servet vergilerine destek olarak uygulanan en etkili yaklaşım, kademeli gelir vergisi sisteminde tarifelerde ek düzenlemeler yapılarak daha çok kazananların daha yüksek oranda vergilendirilmesidir. Nitekim Türkiye özelinde de “nereden buldun yasası” benzeri olarak değerlendirilebilecek; Kuruluş Gözetimli Analiz Sistemi (Kurgan) gibi anlık risk analizi yaparak uyarıcı bir sistemin Ekim 2025 itibarıyla uygulanmaya başlamış olması ve ona yardımcı Vergi Denetim Analiz Sistemi (Vedas), KDV İade Risk Analiz Sistemi (KDVİRA) vb. risk analiz sistemlerinin entegre şekilde mükelleflerin dönemsel gelirleri ile harcama ve servetlerindeki artışı karşılaştırmalı olarak inceleyerek soruşturma imkanı sağlayan yapay zekalı uygulamaların varlığı; anlık ve geriye dönük vergi denetimlerinin izaha davet müessesesi ile takibat etkinliğini artırmaktadır. Halihazırda İtalya, Çin, Hindistan gibi ülkelere uygulanmakta olan pahalı arabalar, mücevherler, yatlar ve birinci sınıf araziler (örneğin özel adalar) gibi üst düzey malların satın alınmasında yapılan lüks vergisi kategorisindeki vergilendirmenin, kamu açıklarının giderilmesinde ek bir finansman imkanı olarak Türkiye’ye de getirilmesi önerisinde bulunulabilir. Ayrıca ABD, Kanada, Avustralya gibi ülkelere uygulanan göç vergisi (expatriation tax) vergi mükellefinin daimi ikametgah değişikliği ile bir başka ülkeye taşınması nedeniyle tahakkuk ettirilen bir vergi türü olup mükellefin söz konusu ülkede vergi mükellefi olduğu döneme ait gerçekleşmemiş kazancı üzerinden alınan bir sermaye kazancı vergisi şeklindedir. Türkiye’de bulunmayan bu vergi türünün de varolan yurtdışı çıkış harcı uygulaması ile karıştırılması olası olsa da, uygulanan vergi miktarı ve vergilendirmenin mahiyeti gibi unsurların farklılığı nedeniyle aslında oldukça farklı oldukları rahatlıkla söylenebilir. Şöyle ki yurtdışına çıkış harcı seyahati nedeniyle vatandaşlardan yurtdışına çıkış bedeli olarak 2025 yılı

için kişi başı 1000 TL olarak uygulanmakta iken, Türkiye’de henüz ABD’de uygulanan gibi bir yerleşiklikten çıkış vergisi bulunmamaktadır. Ancak ilerleyen süreçte vergi sistemlerinde özellikle sermayenin kazancının vergilendirilmesine yönelik yeni vergi türleri ile kamunun finansmanın güçlendirilmesi hedefi ile bu tür vergilerin kapsama dahil edilmesi muhtemeldir. Ancak bu tür vergilerdense Fransa’daki gibi yıllık geliri 250.000 euroyu aşan bireylerden “dayanışma katkısı” adı altında ek vergi alınması tasarısının bir benzerinin Türkiye için de öneri olarak getirilmesinin yararlı olacağı düşünülmektedir. Ayrıca Türkiye’de pek çok vatandaşın kira gelirlerini beyan etmek ve vergisini ödemekten imtina ettikleri bilinmektedir ki emlak ya da kira zengini olan vatandaşların serveti dikkate alındığında; tek bir konutu ile kıt kanaat geçim derdi yaşayan mükelleflere oranla daha yüksek oranda vergi vermeleri ya da birden çok konutu olanların emlak vergisi kanununa ya da değerli konut vergisi kanuna eklemeye bulunularak ev sayıları arttıkça emlak vergisi değerlerinin yükseldiği bir vergisel düzenlemenin getirilmesi önerisinde bulunulabilir. Hatta kiradaki ev sayısına göre farklılaştırılmış oranlarda vergileme getirilerek uygulamada tespit güçlükleri, kiracılarla ev sahipleri arasındaki anlaşmalar ile çoğunlukla vergi dışı kalan kira gelirlerinin vergi kapsamına alınması sağlanabilir. Buna karşılık emlak vergisi 2026-2029 dönemi değerlendirme oranını belirleyen takdir komisyonlarının adeta ek bir emlak vergisi mahiyetinde etki göstereceği söylenebilir. Hatta örneğin İstanbul’daki emlakın rayiç değerinde %1400 ve üzerinde artışlar getirilmesi ise mükelleflerin vergi ödeme güçlerini oldukça zorlayarak vergi yüklerini ciddi oranda artırabilir. Bu tür artırımlar yapılırken, burada söz konusu emlakların gerçek değerlerine erişmesi için artırım ihtiyacı öne sürülebilirse de, artışın fahiş olduğunu düşünenlerin yeni rayiç değerlere karşı itiraz yolu açık olduğundan, vergi mahkemelerinde açılan iptal davası sonucunda komisyon kararı iptal edildiğinde karara konu tüm semt ve bölgedeki mükelleflerin etkilenecekleri de dikkate alınmalıdır. Ayrıca UBS’in küresel servet raporuna göre(UBS,2024); 2024’te vatandaşları yetişkin başına ortalama serveti bakımından en zengin olan ülkelerin ilk üç sıralamasında;birinci sırada İsviçre (687 bin Dolar), ikinci sırada 621 bin Dolar ile ABD ve 601 bin dolar ile Hong Kong’un girdiği düşünüldüğünde; aynı dönemde Türkiye’de yaşayan vatandaşların ise bir kısmının oldukça zenginleşirken, orta gelirli kesimin tamamen ortadan kalktığı ve fakirleşmeye devam ederek sözü edilen bu kesimin hayat standardının giderek düştüğü görülmektedir ki gelir dağılımı adaletsizliğindeki durum vatandaşlar arasındaki servet dağılımı uçurumunu derinleştirmektedir.

Sonuç olarak unutulmamalıdır ki ülkeye yapılacak olası yatırımları önlemeyecek oranlarda ve miktarlarda servetin vergilendirilmesi ayarlanmazsa, servet diğer ülkelere kaçacaktır. Bu amaçla ülkelerin servet vergilerine alternatif olarak uygulayabileceği vergiler; kademeli artan gelir vergisinde oran ya da matrah farklılaştırmaları, fiyat artışları, piyasa şokları ya da savaşlar, afetler, pandemiler vb. olağanüstü dönemlerde karlardaki aşırı artışlara uygulanabilen özel geçici vergi uygulamalarıyla aşırı karın vergilendirilmesi ya da çok yüksek maliyetli araçlara, ürünlere özellikle mücevherlerin alınmasına uygulanabilecek lüks vergisidir. Sonuç olarak ek vergiler getirileceği zaman maliye politikalarında uyum ve hedefler birarada planlanarak kar zarar analizleri yapılarak vergilendirme tercihlerinin dikkatle oluşturulması gereği de önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

Ak Ahmet, Tibet Ali Rıza (2025), “ Türk Vergi Sisteminde Servet Vergilerinin Tarihsel Süreci ve Önemi”, Veri Raporu, Sayı 307, Nisan 2025, s.104-112.

Austin Skylar, (2024), “Wealth Tax: Types, How Works, Calculation, Pros & Cons - News Week Me”, <https://newsweekme.com/tax/types/direct/wealth>, E.T. 17.08.2025.

Bakır Naki (2024), “Servetten Alınan Vergilerin Payı Sadece %2,7”, Dünya Gazetesi, 28.03.2024, <https://www.dunya.com/kose-yazisi/servetten-alinan-vergilerin-payi-sadece-yuzde-27/721213>.

BGC Financial Institution (2025), “Rethinking The Rules For Growth, Global Wealth Report 2025”, <https://web-assets.bcg.com/89/d4/676a2c534cf2aa485011edbc0200/2025-global-wealth-report-june-2025.pdf>, June 2025, 1-20, s.3,4,7).

Enache Cristina (2024), “The High Cost of Wealth Taxes” https://taxfoundation.org/wp-content/uploads/2024/06/FF841_English.pdf, s.1-18.

EUTax Observatory (2024), “Global Tax Evasion Report 2024”, <https://www.taxobservatory.eu/publication/global-tax-evasion-report-2024/>, 1-91.

GİB (2024), İstatistikler, <https://www.gib.gov.tr/kurumsal/planlar-ve-raporlar/istatistikler/butce-gelirleri>, E.T. 14.09.2025.

Hebous Shafik, Klemm Alexander D, Michielse Geerten (2024), “How to Tax Wealth”, <https://www.imf.org/en/Publications/imf-how-to-notes/Issues/2024/03/08/How-to-Tax-Wealth-544948>

Konon Michail (2025), “Wealth Tax in Different Countries of the World: How Different Countries Regulate Taxes for Wealthy Citizens”, <https://realting.com/news/wealth-tax-in-different-countries-of-the-world/>, 15.04.2025.

Miroslav Palansky, Alison Schultz (2025), “Taxing Extreme Wealth: What Countries Around the World Could Gain From Progressive Wealth Taxes”, Tax Justice Network, <https://taxjustice.net/reports/taxing-extreme-wealth-what-countries-around-the-world-could-gain-from-progressive-wealth-taxes/>, 14 August, 1-64.

Schultz Alison, Palanski Miroslav (2024), “Taxing Extreme Wealth: What Countries Around The World Could Gain From Progressive Wealth Taxes”, <https://taxjustice.net/reports/taxing-extreme-wealth-what-countries-around-the-world-could-gain-from-progressive-wealth-taxes/>, 19 August 2024.

Sakhri Mohamed (2025), “Countries That Tax the Wealthy and Large Fortunes”, April 1, 2025, <https://worldpolicyhub.com/countries-that-tax-the-wealthy-and-large-fortunes/>.

Soysal Akin, Kahlich Michael, Zupa Ivana, Frankle Dean, Czerepak Peter, Boardman Michael, Frommann Laurin, Lim Wei Chuan, Kessler Daniel, Rahman Omar, and Werner Felix, “Global Wealth Report 2024: The GenAI Era Unfolds” | BCG, July 2024, <https://www.bcg.com/publications/2024/global-wealth-report-the-gen-ai-era-unfolds>, 1-39

Union Bank of Switzerland (UBS) (2024), “Global Wealth Report”, <https://www.ubs.com/content/dam/assets/wm/static/noindex/wm-germany/2024/doodownload/Global-Wealth-Report-2024.pdf>, s.1-39.

World Inequality Database (WID), 2024 “Activity Report 2024”, <https://wid.world/www-site/uploads/2025/03/WIL-Activity-Report-2024.pdf>, 1-21.

Yılmaz Tarık Zeki (2025), “Servet Dağılımında Servet Vergisinin Rolü: Türkiye İçin Bir Net Servet Vergisi Önerisi”, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, Cilt 21, Sayı 1, 2025, ss. 227-250, s.239).

